

WB016 Wat is goud waard?

Opdracht 1 gemaakt door Henk Frencken, ICLON

Opdracht 2 door Peter Lammers, Barlaeus Gymnasium

Inleidende opdracht

Opdracht 1:

Het doel van deze opdracht is na te denken over het begrip waarde, gebruikswaarde en ruilwaarde.

Stap 1.

Bekijk eerst het filmpje (liefst een paar keer.)

Stap 2.

Ga met je groep bij elkaar zitten en leeg één schooltas van een *vrijwilliger* op tafel en leg alles overzichtelijk op tafel, inclusief de tas. Als er een portemonnee bij is, dan steekt de eigenaar die in zijn zak (die doet dus niet mee.)

Stap 3.

Ieder groepslid, ook de eigenaar, schrijft in stilte een lijstje op van vier dingen uit de tas die je het liefst zou willen meenemen uit de tas. Stel je voor dat de rest van de spullen daarna in de container gaan en dus voorgoed weg zijn! Voor de eigenaar van de tas gaat het dus om die vier dingen die je echt terug wil, voor de rest over die dingen die je het liefst zou hebben uit die tas van een ander.

Stap 4.

De groep legt de lijstjes naast elkaar. Leg aan elkaar uit waarom je juist die vier dingen kiest. Met andere woorden: wat is de *waarde* die die dingen voor je hebben? Kiest de eigenaar van de tas andere dingen dan de rest van de groep? Zo ja, waarom?

Stap 5.

Lees nu het verhaaltje (de introductie bij het filmpje).

Stap 6.

Je weet waarschijnlijk dat in sommige culturen schelpjes als geld gebruikt worden. Stel je voor dat er in onze cultuur er geen geld bestond. Jullie gaan dat uitvinden. Bespreek in je groep welk ding uit de tas het beste zou kunnen fungeren als geld. (“dit brood kost 4 ipod vijfennegentig....”) En om welke redenen kies je dat? Schrijf met de groep je ‘waardedragers’ bovenaan op een groot vel papier en geef daaronder minstens drie redenen waarom dat ‘goed geld’ is. Hang je poster op.

Stap 7.

Bespreek de posters klassikaal. Iedereen probeert natuurlijk de redenen op zijn eigen poster staan te verdedigen.

Verdiepende opdracht

Opdracht 2: Hoeveel is goud waard?

Inleiding

Het filmpje is een illustratie van de beroemde water/diamant paradox, opgesteld door de vader van de moderne economie Adam Smith (1723-1790). Smith vroeg zich af waarom water dat zo nuttig in het gebruik is zo'n lage prijs (ruilwaarde) heeft terwijl diamanten die veel minder nuttig zijn zo'n hoge ruilwaarde hebben. Smith zag de oplossing van deze paradox in het onderscheid tussen gebruikswaarde en ruilwaarde van een product. De ruilwaarde van het product wordt bepaald door de hoeveelheid werk die je moet verrichten om het product te verkrijgen. Dit is de zogenaamde arbeidswaardeleer. De gebruikswaarde is het plezier/nut dat je aan het product ontleent.

Stap 1.

Bespreek in een groepje van vier à vijf leerlingen in hoeverre de oplossing van Adam Smith voldoet. Probeer tegenvoorbeelden te vinden. Waarom denk je dat mensen bezwaar hebben gemaakt tegen de arbeidswaardeleer? Hoe heeft Karl Marx gebruik gemaakt van de arbeidswaardeleer?

Meer informatie

In 1871 vindt in de economie de zogenaamde marginalistische revolutie plaats. Een van de belangrijkste personen achter deze revolutie is de Oostenrijker Carl Menger. Volgens Menger wordt de ruilwaarde niet bepaald door de hoeveelheid werk nodig om het product te verkrijgen maar door het marginaal nut dat het product heeft.

Het marginaal nut van een product is het extra nut dat je krijgt door een extra eenheid van het product aan te schaffen. Het marginaal nut van een product zal afnemen naarmate je meer van een product hebt.

De Oostenrijkse school die uit deze revolutie voortkomt wordt gekenmerkt door de subjectieve waardeleer die zij aanhangt. Waarden worden niet objectief bepaald door bijvoorbeeld de hoeveelheid arbeid die in het product is verwerkt, maar door de subjectieve waardering van de mensen die het willen hebben.

Stap 2.

Bespreek hoe men met behulp van het idee van marginaal nut kan komen tot een oplossing van de water/diamant paradox. Waarom neemt het marginaal nut van een product af als je over meer eenheden van dat product beschikt?

Stap 3.

Als economische waarden subjectief zijn rest de vraag of hetzelfde voor ethische waarden geldt. Bespreek in een groepje de nadelen die kleven aan een subjectief waardebegrip op het terrein van de ethiek. Geef tegenvoorbeelden. Is het mogelijk om op het gebied van de ethiek een objectief waardebegrip te hanteren? Geef eventuele tegenargumenten. In hoeverre is er ook op het gebied van economische waarden sprake van objectiviteit?